

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Proponuntur caussae externae scrupulorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

endum est: aut certè, dum varia timore concitante, per phantasiae cellulas & cerebri ventriculos discurrerent peccatorum simulacra & phantasmata, vnum fortuito casu, validius in cerebri substantiam imegisse, & viscoso melancolicoque humori impactum inhæsisse, ibique cæteris phantasmatis diffugientibus fixisse sedem: isthic ab imaginatiuâ virtute semper conspicitur, indeque fieri, vt mens ad idem, quod sibi semper præsens est, peccati trepidet simulacrum; aut etiam ad alia, quæ tamen huic quod phantasia primò læsit, sunt similia eiusdemque generis. Hinc fit vt qui semel in restitutione faciendâ aut factâ, à scrupulis ingentem passus est cerebri labem, eandem etiam passurus sit in omnibus quæ restitutionis materiam spectant. Accurrunt enim illic species eiusdem genii & generis, cum vnicum sibi simile phantasiae dominari persentiscunt, totumque exinde ambiunt cerebri dominatum.

Qui vno scrupulo laborat, illico laborabit in finis eiusdem speciei.

27. Atque hæc fere sunt, quæ ex ipsâ corporis compactione & internâ cerebri compositione existunt scrupulorum causæ, aut si ita vis scrupulorum potius fomenta. Fateor quidem inter alias huius morbi causas, ignorantiam à Theologis quibusdam annumerari. Verùm qui ex incitiâ oriuntur, propriè dicti non sunt scrupuli. Errores sunt, & scrupuli dicuntur, sed impropriè; nos autem de meris scrupulis nunc agimus. De erroribus enim Tractatu 3. actum est satis. Errores autem si fuerint quibus laboratur, facillè eos erit deponere, cum de rei veritate patientur sese modeste instrui. Id autem facillè patientur, si phantasmatis non agantur. His autem si inhæreant prætracte, etiam postquam errorem dedocti fuerint, tum verò fateor incitiâ & errorem, in scrupulos degenerasse; neque eos posthac ignorantiam, sed veris scrupulis laborare.

Aliquando ignorantia degenerat in scrupulos.

§. III.

Proponuntur causæ externæ scrupulorum.

28. PRÆter has quas exposui scrupulorum scaturigines naturæ infirmitas, fateor nonnullas esse extrinsecus aduenientes causas, per quas aut seminantur scrupuli, aut si quæ fortè animo insper-

Causa externa scrupulorum.

sa sint femina, excitantur, incrementum accipiunt, ac denique quæ fuerant antè exigua, in immensam excrescunt molem.

*Prima,
commer-
cium cum
scrupulosis.*

Ac prima quidem est, ipsum cum scrupulosis hominibus commercium. Etenim contagiosus admodum est hic morbus, nec attractu solum inficit, sed & solâ nonnumquam præsentia malum afficit. Nec verò id miror. Cum enim, uti dixi, scrupulosi genius pusillanimis sit & timidus, & subinde etiam arrogans sui que tenax; ex utraque causa fit, ut rationes conquirat undique, quibus scrupulos suffuleat, sibi que persuadeat se sentire non imprudenter. Itaque eum in hominem, aut etiam in librum incidit, sibi ut quidem arbitratur fauentem (quid autem non fauet scrupulosis, ut pertinaciam suam quasi manu teneant & defendant?) illico quidquid dixerit, ambis, ut aiunt, brachiis amplectitur, neque iam scrupulis agi se iudicat, sed ratione bonâ, utpote quæ à viro sancto, aut optimâ femellâ fuerit confirmata; & sic fit morbus animi incurabilis.

29.

*Timidus
timidum
facit.*

Rursus autem, eum eum, cuius auctoritas apud ipsum tanti est ut sententiæ eius prorsus adhæreat, videt suspicionibus agitari, pauere ad omnia, nullique rei quasi certæ se committere; illico ipsi quoque mouetur phantasia, dubium suboritur, illudque metuit, ad quod alium viderit impallefcere: nihil enim tantoperè meticuloso timorem facit, quam metus alienus. Ideo non abs re fortissimus imperator Gedeon, Madianitis illaturus bellum, relaturusque victoriam Sacris litteris adeò decantatam, cum non paucos videret vultu pallido, incessuque languido vix corpus trahere aut arma sustinere, illico edicto publico totis castris iussit proclamari, *Qui formidolosus est & timidus, reuertatur. Quâ de causâ? ne pauescere faciat corda fratrum suorum, sicut & ipse timore perterritus est.* Optimum sanè Imperatoris consilium. Abscindenda erat mali origo, ne contactu in omnes serperet. Serpit autem in meticulosos maximè; tum quia timenda esse illico sibi persuadent, quæ aliis metum incutiunt; tum quia timori suo ab alienâ trepidatione petunt non tantum exemplum, sed & patrocinium. Sic timidus timidum fouet, & suo metu auget alienum. Et nauigationum inexpertis, si quando tempestas etiam exigua ingruerit, maior oboritur trepidatio, à vicini rem etiam in experti pallido vultu, intempestiuisque vocibus, quàm ab ipsâ ventorum tempestate, quæ sæpe

30.

Iudic. 7.
v. 3.

83

sapè nulla est, nisi in animo trepidantis præter rem.

31. Secunda scrupulorum externa causa & penè præcipua, aut potius faber & simul etiam instrumentum, est Diabolus. Non quidem quòd existimem, malignus ut sit & perversæ mentis, tantâ eum valere eloquentiâ, ut suo Marte falsisque rationibus quibus innituntur scrupuli, quidquam homini sanò, nec rerum ignaro possit persuadere. Istud enim quâ quæso mihi Dæmon oratione, aut quibus verborum lenociniis imponet, ingens me crimen commississe, quòd bina stramina in crucis figuram decussata, dum plateas obambulo, pedibus fortè conculcarim? aut quod Veneris die, panem sciderim cultro, quò pridie carnes dissecai? certè id mihi ne ipsamet quidem eloquentia fecerit esse credibile. Et tamen istius furfuris passim sunt scrupuli.

Secunda scrupulorum causa est diabolus.

32. Hoc tamen fateor, egregium agyrtam esse; circumspectare omnia, totamque corporis temperiem dum assequitur (quod quidem ipsi est facile) tum verò ut in rem suam sanguinem moueat, humores alteret, variaque quæ in cerebri ventriculis delitescunt simulacra phantasiæ repræsentet, artificem esse non vulgarem. Rursus ut simulacrorum variorum species inter se combinet, & quasi consuat, veteramentarius est callidissimus, atque in paucis excellens. Itaque si quem viderit naturâ timidum, aut melancholicis cogitationibus implexum; tum verò partes suas agit, gnauiter sanè & industriè. Cùm enim satis noverit, peccatorum objectâ specie vel minimâ, hominem solere perturbari, illico grauissimi sceleris, quasi jam jam committendi aut etiam commissi, imaginem phantasiæ repræsentat; blasphemix puta, desperationis aut luxuriæ: eamque humoribus tetrâ obuolutam, circa imaginatiuæ potentix valuas, vi detinet; sic ut aliud nihil, præter hanc quæ semper oculis internis obuersatur sceleris speciem, animus sic præpeditus possit meminisse. Cùm verò naturæ sanguinisque constitutione timidus sit ille, cuius Dæmon animum pertentat; facilè ad mali imaginem exhorrescit. Quod cùm scelestus veterator persentiscit, tum omni arte phantasma istud in tetriorem figuram effingit, adjectis aut vaporibus quibus phantasma scèdiùs refringatur; aut etiam aliis peccatorum rerumque simulacris, quibus in monstrum abit figura; non exiguos tamen timores paritura. Puerorum dicas esse terculamenta, qui nescio quas ferarum aut

Scrupulos excitas ad mouendo phantasmata, natura cuiusque accommoda.

Ea in phantasia detinetur & facit tetriorem.

Dæmonum figuras ori opponunt, vt pueris sibi coæuis metum faciant. Sed quod pueris lusus est, id Diabolo ad terrendos animos est artificium. Vtrumque mera fictio est, mera ludibria: non fictos tamen exhibitura sunt timores. Adeo enim ludificationibus eiusmodi planè ridiculis, puerilibusque terriculamentis, lassatur tandem animus; vt ad nullam prorsus actionem, neque quæ Deum, neque quæ rem priuatam, aut publicam pertinet, satis se queat explicare. Hinc tandem manus dat degener mens, neque quidquam aggreditur virtute suâ dignum & Deo.

33. Hoc autem cum Dæmon obtinuit, tum verò victoriam retulit, etiamsi peccatum non persuaserit. Non enim hoc sibi proposuerat, animum ad virtutem factum sceleribus expugnare, sed stultis ymbriticisque velitationibus ita delassare, vt præ defatigatione arma abjiciat, quæ nulla inferni vis ei poterat extorquere. Detexit has imbellis inimici technas & artes, egregius Diaboli antagonista & debellator D. Ignatius, easque, vt cunctis proflaret quod in se fuerat expertus, in aureo Exercitiorum libello descripsit hisce verbis. *Callidè obseruare solet inimicus, qualisnam sit anima cuiusvis conscientia, crassiorne an delicatior. Et si quam inuenit delicatam, multò quoque delicatorem efficere nititur, & in extremum quemdam redigere anxietatis gradum, vt sic miserè turbatum, à profectu spirituali tandem deiciat. Puta si animam nouerit que peccato nulli consentiat mortali neque veniali; imò ne vmbra quidem, vt sic dicamus, voluntarij peccati sustinere queat; tunc, quoniam non potest veram illi peccati rationem obijcere, eò satagit adducere, vt peccatum ibi esse credat quod reuera non est; cuiusmodi est de verbo aliquo, vel cogitatiuncula repentinâ. Crassam è diuerso animam, seu Conscientiam, reddere crassiorem studet; vt que negligebat prius venialia peccata, mortalia quoque nunc parum curet, ac indies minùs respiciat. Non poterat res tota dilucidius exponi. Sanè rem expertus loquitur; & si vsquam, hîc profectò locum habet tritum istud & peruulgatum, *Experto crede.**

S. Ign. in
l. exercit.
notat 4.
de scrup.

*Finis quem
sibi in scrupulis
conscientiis
præfixum ha-
bet Dæmon,
est delassare
animi
vires.*

34. Solet autem artes suas tum maximè admouere versutissimus impostor, cum aut vitio corporis & cerebri, aut fortunæ aduersæ cogitationibus, aut infelici rerum euentu perculsus est animus, & quasi tenebris obuolutus. Tum enim quasi in nocte *Tenebras
quasi
anima vt
scrupulos
illi inge-
rat.*

mediâ constituto, terribiliora apparent omnia. Vtitur ergo
 32. opportunitate datâ sagax Dæmon, eaque homini sic præpedito
 immittit spectra, quæ quasi per tenebras visa magis terreant; &
 dum terrent, attentionem omnem ad cætera præpediant, ma-
 joribusque dein tenebris trepidantis animum inuoluant; sic vt
 nulla ei lux appareat, aut affulgeat, quâ quidquam possit de se
 actionibusque suis rectè decernere. Sic nempe tenebris timor,
 & vicissim tenebræ mentis timori, mutua dant incrementa.
 Ita disertè David: *Timor & tremor venerunt super me & con-*
texerunt me tenebre

Super scrupulos tenebras mentis auget.

Psal. 54.
v. 6.

35. Illa denique solennis est Dæmonis astutia, vt cum iex sententiâ, sua videt artificia & ludibria objecta processisse, timorem nempe sese grauem animo incussisse; tum verò, vt totum sibi animæ asserat imperium, vires assumit, & in eam partem quâ data porta est scrupulis, ferocius incumbit. Et aut idem, quod primam impressionem fecit, scrupuli simulacrum identidem diu noctuque menti repræsentat, aliis tamen aliisque rationibus quasi vestitum; aut etiam nouas scrupulorum conscribit copias; omnigenas, inquam, adornat falsimonias, dubitationes ingerit infinitas, quibus miserandum in modum mens in varia distrahitur: & dum nihil quidquam expedit, tandem afficitur ingentium rerum Diuinarum tædio, & præ nimiam lassitudine manus dat. Atque hæc quidem Dæmonis artes sunt.

Et tandem lassitudine mentem expugnat.

36. Fateor tamen tertiam scrupulorum externam causam, non rarò esse Deum ipsum, non sine summo iudicio & sapientiâ, angores illos innocentissimis etiam mentibus immittentem, aut certè permittentem immitti. Nam sanè, si immodici non fuerint, nec supra metas exorbitent, habent & scrupuli fructus suos, & quidem minimè pœnitendos.

Tertiam scrupulorum causam est Deus.

37. *Primò* enim cum acerbissimi sint toleratu, grauissimosque aculeis suis dolores afferant, certè pro peccatis commissis, si ratione bonâ submissèque tolerantur, ingentem dabunt satisfactionem; pœnasque Purgatorii flammis luendas, acrimoniæ iniustæ vi expiabunt. Quòd si autem morbos quandoque acutissimos, peccatorum sordibus eluendis, corpori immittat ratione optimâ amicorum sollicitus Deus; cur non & animæ cruciatum aliquem, eandem ob causam, modico præsertim tempore duraturum possit permittere? id verò si faciat, cur non dicendus est

Fructus primus scrupulorum.

est amicorum suorum incolumitati æqui bonique consulere?

*Fructus
secundus.*

Secundò plurimum etiam secum boni afferunt scrupuli, præsertim iis qui è dissoluto viuendi genere recenter retracti, ad meliorem frugem & vota verterunt & studia: quòd nempè præacutis scrupulorum aculeis acti, maius odium concipiant antea vitæ, cuius tam amaros modò fructus sentiunt: & sic, in arrepto vitæ innocentioris instituto persequendo, validius confirmantur. 38.

*Tertius
fructus.*

Tertidò cum peccatorum reliquias anxie examinant, & expendunt, etiam ea sæpius detestantur. 39.

*Quartus
fructus.*

Quartò dum speciem etiam minimam peccati tantopere exhorrent, veri apertique sceleris odium imbibitur; neque facile hostis commercium quis admiserit, qui eius umbram solet expauescere. Ita D. Ignatius. *Posterior*, inquit nempè verus scrupulus, per tempus aliquod (dum præsertim recens est vitæ melioris institutio) animam rebus spiritualibus vacantem non parum iuuat, cum eam mirum in modum purget, atque ab omni peccati specimine abducit. An non ægris id vsu venit, vt cum ex morbo periculoso & graui, quo vires corporis admodum afflictæ sunt & detritæ, vtrumque emersere, periculum licet euaserint, tamen à sagaci Medico præcepta accipiant, quibus & aëris inclementiam fugere sollicitè, parcius edere, cibisque à se designatis abstinere aliquantisper iubeantur? quinimò & vini largioris, & ferculorum, præsertim quibus æger inhiabat, suspensiones ingerit, easque in eorum vsu circumstantias circumscribit, quæ in bene valente sanoque corpore, obseruationes forent futiles, nugæ meræ. Sic sanè optimo consilio, eos præsertim quos magnæ animi ægri tudines diu afflixere, quos rerum fluxarum peruersus vsus, quos affectionum libidinisque temperies, in plurima egere scelera, patitur Deus sollicitudine anxiam conflictari, aërem ipsum ne noceat exhorrescere, vbique pericula suspicari. Utile id est imprimis è tanto morbo conualescentibus, vt sibi non negligenter caueant, debilibus adhuc & imbecilibus; ne minimam rursus veterum peccatorum, afflati aurâ, cortipiantur iterum antiquo malo, & in consueta sibi scelera relabantur. 40.

*Quintus
fructus.*

Quintò iuuant scrupuli, vt iis correptus sobriè de se sentiat, imbecillitatem suam serio agnoscat, atque se in omnem demissionem animi modeste componat. 41.

Juuant

42. *Juant denique* vt ad Deum magnâ fiduciâ accurrant; eius Sextus frat. Aug. auxiliū sine quo se nihil quidquam posse confitentur, serîo magnâque animi contentione implorent; Diuini vultûs radium expetant quo mentis tenebræ discutiantur, optataque lux redeat, quæ quid agendum sit aperiat, & diu expectatam menti referat serenitatem. Hos ergo aliosque fructus quàm plurimos secum scrupuli, cùm non admodùm sunt exorbitantes, afferre cùm possint & verò sæpè afferant, nullus sanè posthac mirabitur, Deum esse nonnumquam scrupulorum originem, quibus non leuiter sibi amicissimos patitur conflictari: præsertim cùm verissimum sit istud Apostoli effatum, *Fidelis autem Deus est, qui non patietur tentari vos supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.*

2. Cor. 10. 7. 13.

§. IV.

Exponuntur signa ex quibus diiudicari possit an scrupuli sint à naturâ, an à Dæmone, an à Deo.

43. *T*Am variæ itaque cùm sint scrupulorum origines, operæ præ- Scrupuli qui à Deo sunt, non diu durant, & cum magnâ animi tranquillitate desinunt. tium erit signa quædam in medium producere, per quæ, à quâ causâ singuli proueniant, haud difficile erit diiudicare. Et primò quidem istud indubitatum est, si quando à Deo ipso, aut etiam per Angelum, animæ prorsus perpurgandæ immittuntur, non longo eas durare tempore; & tandem tempestatem omnem summâ malaciâ, mentisque serenitate placidissimâ commutari. Contigit id certè D. Ignatio, primis in melius commutatæ vitæ diebus, & in ipsâ stadii decurrendi januâ. Manresanam speluncam vix subierat, austerissimæ vitæ prima positurus tyrocinia: & ecce quasi agmine facta, in hominem nihil minùs cogitantem infesti vndique incurrunt scrupuli. Tota ei antea vitæ scæna ob oculos proponitur, Exomologesi quantumuis seriæ & accuratæ, quam in Serrato Monte instituerat, non acquiescit. Singula in memoriam vocat, expendit, trutinat; & dum attendit singula, ad omnia expauescit. Sic totæ transiguntur noctes, & dies, labore improbo, timore prorsus insuperabili, fructu nullo. Conciderat deuictus Heros, nisi Diuinus fauor, pectus intrepidum Patet in S. Ignatio. hæste-

Ribadin. in vita S. Ignat. l. 1. c. 6.

